

František Adolf Šubert

/ 1849 - 1915 /

Publicista a divadelní historik, první ředitel Národního divadla. Psal působivé historické hry o odboji sedláků proti pánům a sociální dramata ze současnosti.

Narodil se 27. 3. 1849 v Dobrušce. Vystudoval gymnázium v Hradci Králové, studii na filozofické fakultě v Praze brzy zanechal a věnoval se veřejné činnosti a publicistice ve službách staročeské strany. Jako schopný organizátor si získal přízeň politického vůdce staročechů F. L. Riegra, stal se tajemníkem Českého klubu, členem výboru Sboru pro zřízení Národního divadla a r. 1883 prvním ředitelem této scény. V 90. letech byl stále více kritizován pro umělecký i politický konzervatismus a r. 1900 musel nakonec ustoupit novému, mladému vedení divadla (G. Schmoranz, K. Kovařovic a J. Kvapil). Zastával potom různé funkce kulturně organizační, vrátil se také k práci novinářské a publicistické, v l. 1906–08 byl prvním ředitelem Městského divadla na Vinohradech. Zemřel v Praze 8. 9. 1915.

Jako spisovatel začínal historickými romány a povídkami s romantickým zaměřením, v 80. letech se jeho literární činnost soustředila výlučně k tvorbě dramatické, zpočátku rovněž s historickými náměty. Největšího ohlasu z ní došly hry *Probuzenci* (1882) a *Jan Výrava* (1886), a to jednak pro svou oslavu selského odboje proti feudálnímu útisku, jednak pro jevištně účinné (i když poněkud strojené) davové scény a pro poměrně zdařilou charakteristiku postav českých venkovanů. Hra *Jan Výrava* se dlouho udržela na repertoáru ochotnických her v přírodě. Později se Šubert věnoval také politicky a sociálně aktuálním tématům ze současnosti. *Drama čtyř chudých stěn* (1893, uvedeno poprvé až 1903) pojednává o krvavě potlačené stávce západočeských havířů, vystavených útlaku sociálnímu i národnostnímu.

Významnější roli než jako literát zastával Šubert jako politický představitel a organizátor oficiální měšťanské české kultury. K nesporným zásluhám jeho sedmnáctileté vlády nad Národním divadlem patří, že otevřel cestu realismu na české jeviště (uvedením her Stroupežnického, Preissové, Jiráska, bratří Mrštíků) a že zorganizoval umělecky i politicky úspěšný zájezd Národního divadla do Vídně r. 1892. Podobně významný byl i jeho iniciativní podíl na uspořádání slavné Národopisné výstavy v Praze r. 1895.

Rozsáhlým polem Šubertovy působnosti byla divadelní publicistika. Nad jeho aktuálně propagačními, polemickými a skrytě i otevřeně politickými brožurami vysoko stojí jeho dodnes cenné dílo divadelně historické a kritické, a to spis *Národní divadlo v Praze, dějiny jeho i stavba dokončená* (1881), monografie *Klicpera dramatik* (1898) a herecké podobizny J. Mošny, F. Kolára a K. Šimanovského v edici *Masky Národního divadla let*

1883–1900 (1902–06). Vrchol jeho divadelněhistorické práce tvoří třísvazkové *Dějiny Národního divadla v Praze let 1883–1900* (1908–11). Kromě toho vydal Šubert zajímavé divadelní paměti (*Moje divadelní toulky a Moje vzpomínky*, obojí 1902).

František Táborský

/ 1858 - 1940 /

Básník, překladatel a kritik, pokračovatel J. Vrchlického; v inspiraci lidovou tvorbou rodného Valašska a v slovanské tematice našel trvalé jistoty svého realisticky orientovaného básnického díla.

Rodák z Bystřice pod Hostýnem (narodil se 15. 1. 1858), vystudoval Slovanské gymnázium v Olomouci a filozofickou fakultu v Praze (obor čeština a germanistika). Od r. 1885 učil na školách v Praze, v r. 1911 se stal ředitelem pražské Vyšší dívčí školy. R. 1896 navštívil Rusko. Již v Olomouci se účastnil kulturního života, později v Praze redigoval řadu sborníků a časopisů, zabýval se osvětovou činností, aktivně pracoval pro česko-slovanské sblížení, byl starostou krajanského spolku Radhošť, v jehož edici vydal několik drobných dokumentárních knížek, až do konce života psal popularizační a vzpomínkové stati a eseje o umění. Táborský byl jedním z nejstarších českých spisovatelů, kteří se vyznali z obdivu a sympatií k Sovětskému svazu. Zemřel v Praze 21. 6. 1940.

Táborský začínal jako přední básnický představitel tzv. Mladé Moravy, volného sdružení literátů, kteří chtěli v 70. a 80. letech obrodit českou literaturu lidovou a slovanskou orientací. Vystoupil také poprvé v jejich almanachu Zora (1877) pod pseudonymem Fr. Hostivít a stal se jedním z jeho hlavních autorů. Básnická tvorba Táborského je sice ovlivněna díly J. Vrchlického, ale zároveň důrazem na vlasteneckou a slovanskou tematiku i snahou hledat příklad v lidové poezii nebo v epické poezii ruské představuje reakci proti lumírovské západně orientované tradici. Historickou hodnotu má zejména epická báseň *Stará komedie* (1892), obraz života pražské společnosti ze sklonku 19. století, v níž satirické zaměření tlumí reflexivní složku, která převládala v autorově lyrice. Jeho výpravné skladby, k nimž mu byla vzorem Macharova epika, apostrofují vlastenecké tradice Moravy (*Hrdinové touhy*, 1906), popisují dramatičnost etického postoje Jana Husa (*Aleluja*, 1919) a oslavují vítězný boj českého lidu za první světové války (*Legenda staronová*, 1927). Jsou však příliš zatíženy obširnými popisy a povrchními aktualizacemi. Větší význam má autobiografická veršovaná povídka *Poutník* (1913, knižně 1943), evokující drama nešťastné lásky na